

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۶/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۷/۲۵

فصل نامه علمی - ترویجی پژوهش های مهدوی

سال پنجم، شماره ۱۸، پاییز ۱۳۹۵

بررسی تطبیقی پیشگویی های آخرالزمان از دیدگاه یهودیت، مسیحیت و اسلام

حسین متقی^۱

سید محمدرضا طباطبایی^۲

چکیده

پیشگویی های آخرالزمان در ادیان ابراهیمی یهودیت، مسیحیت و اسلام جایگاه ویژه ای دارد. این پیشگویی ها در ذات خود بر محور مشترکی بنا شده است که کارکرد آن بشارت به صالحان مبنی بر رفع ظلم و ستم و جایگزینی عدالت و وراثت صالحان در دوره پایانی دنیاست. اما از این رهگذر اختلافاتی هم وجود دارد که توسط جریان هایی خاص برای مخدوش کردن چهره رحمانی منجیان عالم و موعودهای جهانی، ایجاد می شود. مقاله حاضر به بررسی پیشگویی های آخرالزمان از این منظر می پردازد.

واژگان کلیدی

آخرالزمان، عصر ظهور، پیشگویی، یهودیت، مسیحیت، اسلام.

۱. دانش آموخته حوزه علمیه قم و دکتری ادیان ابراهیمی (نویسنده مسئول)
(mottaghi.hossein48@gmail.com)

۲. دانش آموخته حوزه علمیه و پژوهشگر ادیان.

آخرالزمان در ادیان ابراهیمی

آخرالزمان به کسر خاء، از نگاه ادیان به دورانی گفته می‌شود که وقایع پایانی دنیا را روی زمین در بر می‌گیرد. گرچه مفهوم آخرالزمان یک مفهوم نسبی است، و مثلاً زمان کنونی نسبت به زمان‌های گذشته آخرالزمان محسوب می‌شود یا زمان هزار سال قبل نسبت به زمان دو هزار سال قبل از خود آخرالزمان محسوب می‌شده است، اما با توجه به نوع مفاهیم و اوصافی که در متون آخرالزمانی گفته شده است، به این نتیجه قطعی می‌رسیم که منظور از آخرالزمان، زمانی است که نزدیک به پایان دنیای کنونی است. (مه‌ری، ۱۳۸۴: ۳۳)

این واژه در فرهنگ اسلامی گاه با همین عنوان، و گاه با تعبیری دیگر عرضه می‌شود. در همین راستا به آیاتی از قرآن کریم که به عصر ظهور و آخرالزمان می‌پردازد، آیات المهدی علیه السلام گفته می‌شود.^۱ در روایات نیز این دسته از روایات مرتبط با پیشگویی رویدادهای عصر ظهور، به روایات ملاحم و فتن مشهورند. واژه عربی ملاحم جمع واژه «مَلْحَمَة» به دو معنی چسبندگی و نیز گوشت است. از آنجا که در جنگ‌ها و فتنه‌های آخرالزمانی چنان سخت جنگ جویان گلاویز می‌شوند که گوشت بدن انسان‌ها می‌ریزد؛ اخبار پیشگویانه این گونه جنگ‌های هراسناک، ملاحم و فتن نامیده می‌شوند. کتاب‌هایی که این گونه روایات را جمع‌آوری کرده‌اند نیز به الملاحم و الفتن مشهورند. چندین کتاب به همین عنوان نوشته شده‌اند (تهرانی، ۱۴۰۳: ج ۲۲، ۱۸۷-۱۹۰) که یکی از معروف‌ترین آن‌ها کتاب *الملاحم والفتن* سید بن طاووس^۲ است.

در فرهنگ مسیحی، از این حیث که به طور معمول وقایع آخرالزمان بر مردمان پوشیده است، به اطلاعاتی که نسبت به عصر پایان دنیا عرضه می‌شود، به یونانی آپوکالیپسیس^۳ و به

۱. برای نمونه، رک: ابراهیم: ۴۸، محمد: ۱۸، انبیاء: ۱، مریم: ۳۷، انعام: ۶۵، بقره: ۱۵۵، یونس: ۱۰، صافات: ۱۱۷، نحل: ۱، قاف: ۴۱ و ۴۲، غافر: ۵۷، سبأ: ۵۱، نحل: ۴۵، نساء: ۴۷، اسراء: ۸۱، بقره: ۱۴۸، انعام: ۸۹، ذاریات: ۵۶، نور: ۵۵، توبه: ۳۳، فتح: ۲۸، صف: ۹.

۲. الملاحم و الفتن یا التشریف بالمنن فی التعریف بالفتن اثر ابوالقاسم علی بن موسی بن طاووس، مشهور به سید بن طاووس. مشخصات کتاب شناختی اثر: ابن طاووس، سیدعلی. (بی تا). الملاحم و الفتن فی ظهور الغایب المنتظر علیه السلام (۱ مجلد). قم - ایران: الشریف الرضی. ترجمه فارسی این اثر با نام الملاحم و الفتن یا فتنه و آشوب‌های آخرالزمان در علائم ظهور حضرت قائم معصوم دوازدهم علیه السلام توسط محمدجواد نجفی و نشر اسلامی در سال ۱۳۸۰ در تهران چاپ شده است.

3. apokálypsis.

انگلیسی آپوکالیپس گفته می‌شود (Oxford, 386, 2013).^۱ به تدریج این واژه از مفهوم افشای اطلاعات غیر قابل دسترس آخرالزمان، به خود آخرالزمان در زبان انگلیسی تغییر جایگاه داده است و امروزه در مسیحیت از تعبیر آپوکالیپس به جای آخرالزمان استفاده می‌شود و گاه همین تعبیر در آثار اسلامی نیز عینا به مفهوم آخرالزمان به کار رفته است. بر همین اساس به ادبیات و متونی که به پیشگویی‌های آخرالزمانی می‌پردازد، ادبیات و متون آپوکالیپتیکی گفته می‌شود. به عنوان مثال در کتاب مقدس، کتاب‌ها و بخش‌های زیر، متونی آپوکالیپس هستند: دانیال بخش ۷ تا ۱۲، اشعیا ۲۴ تا ۲۷، حزقیال ۳۷ تا ۴۱، زکریا ۹ تا ۱۲ و مکاشفه یوحنا.

در فرهنگ یهودی از آخرالزمان با واژه عبری آخاریت هیامیم^۲ تعبیر می‌کنند. یهودیان به عبری به عصر کنونی عولام حزه^۳ و به عصر آینده عولام حبه^۴ نیز می‌گویند. یهودیان نیز مانند مسلمانان و مسیحیان پیشگویی می‌کنند که در آخاریت هیامیم، منجی موعود ظهور خواهد کرد. موعود از دیدگاه یهودیان ماشیح^۵ نام دارد. در یهودیت نیز نشانه‌های فراوانی نسبت به آخاریت هیامیم هم در تورات و عهد عتیق و هم در تلمود پیشگویی شده است که پیوسته در آثار خود به تبیین و تحلیل آن‌ها می‌پردازند.^۶

پیشگویی‌های آخرالزمان

سه دین بزرگ آسمانی یهودیت، مسیحیت و اسلام، پیشگویی‌های فراوانی نسبت به آخرالزمان دارند. تا کنون یک احصای جامع و دقیقی نسبت به تعداد پیشگویی‌های متون مقدس این سه دین ابراهیمی ارائه نشده است. لذا در بیان تعداد پیشگویی‌ها، آمارهای مضطرب زیادی گزارش می‌شود. به عنوان مثال بر اساس دیدگاه مسیحیان نسبت به کل ۳۱۲۲۴ آیه عهدین^۷ یکی از آمارهایی که در بیان درصد پیشگویی‌های موجود در این آیات بیان شده، در مجموع ۸۳۵۲ پیشگویی در کل کتاب مقدس (۲۷٪ از کل آیات عهدین) است.

1 . Apocalypse.

2. Acharit Hayamim .

3. the Olam Hazeh.

4. the Olam Habba .

5. Messiah.

۶. برای نمونه ر.ک: تثنیه ۳۰: ۳-۵، دانیال ۱۲: ۴، حزقیال ۴۳ و ۴۴، ارمیا ۳۰: ۷، زکریا ۵ و ۶ و ... و نیز تلمود: عوودا(عبودا) زارا (Avodah Zarah)، ص ۹A و ...

۷. عهد عتیق ۲۳۲۱۰ آیه و عهد جدید ۷۹۴۱ آیه می‌باشد.

از این مقدار، ۶۶۴۱ مورد آن (۲۸.۶٪) در عهد عتیق و ۱۷۱۱ مورد آن (۲۱.۶٪) در عهد جدید آمده است (Wayne:2003) دیدگاه مسیحیت نسبت به تعداد پیشگویی‌ها در کتاب مقدس، لزوماً نمی‌تواند به مفهوم روشن شدن دیدگاه یهودیت نیز باشد. چرا که یهودیان با مسیحیان در بسیاری از این پیشگویی‌ها، صرف نظر از اختلاف در جزئیات، در اصل موجودیت‌شان نیز اختلاف دارند.

در اسلام نیز در قرآن کریم با توجه به اختلاف نظر محققین (مجلسی، ۱۴۰۳: ج ۵۱، ۴۴، ۲۰۰ تا ۲۵۰ آیه وجود دارد که به استناد آن مسلمانان اعم از شیعه و سنی معتقدند در آخرالزمان حضرت مهدی علیه السلام هم نام و هم کنیه و از نسل حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله ظهور خواهد کرد (طباطبایی، بی تا: ۳۳۰؛ سیدقطب، ۱۴۱۲: ۳۰۱-۳۰۲).^۱ بدیهی است این اعتقاد مسلمانان با توجه به روایات فراوانی که در ذکر جزئیات امر ظهور منجی موعود آمده، همراه با پیشگویی‌های ریز و درشت بسیاری است. تعداد این روایات با پیشگویی بر محور مساله مهدویت حداقل ۲۰۰۰ روایت در کتب^۲ و منابع شیعه^۳ و فراتر از آن در مجموع منابع فریقین، بیان شده است. به طوری که شیعه و سنی نسبت به تواتر این روایات اتفاق نظر دارند (حسینی، ۱۴۱۵: ۹).

اقسام پیشگویی‌ها

پیشگویی‌ها آخرالزمان در ادیان ابراهیمی از چند منظر قابل بررسی هستند:

الف) از حیث دلالت

در متون مقدس این سه دین الهی پیشگویی‌های زیادی وجود دارد که به وقایع و

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه کنید به تفسیر المیزان و فی ضلال القرآن به ترتیب ذیل آیات ۱۰۵ از سوره انبیاء و ۱۷۱ و ۱۷۲ از سوره صافات. (صافی گلپایگانی، ۱۴۱۹ق)
۲. تنها در کتاب منتخب الاثر، ۳۶۶۶ روایت ذکر شده است.
۳. به تفکیک این روایات در منابع مشهور مانند کتاب کمال الدین و تمام النعمه شیخ صدوق در موضوعات زیر آمده‌اند: ۱. از اهل بیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است ۳۸۹ روایت، ۲. از فرزندان امیرالمؤمنین علی علیه السلام است ۲۱۴ روایت، ۳. از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام است ۱۹۲ روایت، ۴. نهمین فرزند از اولاد امام حسین علیه السلام است ۱۴۸ روایت، ۵. از فرزندان امام زین العابدین علیه السلام است ۱۸۵ روایت، ۶. از فرزندان امام حسن عسکری علیه السلام است ۱۴۶ روایت، ۷. دوازدهمین امام از ائمه اهل بیت علیهم السلام است ۱۳۶ روایت، ۸. روایاتی که از ولادت او گزارش می‌دهد ۲۱۴ روایت، ۹. عمر او طولانی خواهد بود، ۱۰. غیبت طولانی خواهد داشت ۹۱ روایت، ۱۱. به هنگام ظهور او اسلام جهانگیر می‌شود ۲۷ روایت، ۱۲. زمین را پر از عدل و داد می‌کند ۱۳۲ روایت. (سبحانی، ۱۳۸۹: ۱۷۴)

رویدادهای عصر ظهور و آخرالزمان پیوند می‌یابند و نسبت به فراوانی آن‌ها، درصد قابل توجهی از پیشگویی‌های متون مقدس را به خود اختصاص می‌دهند؛ هر چند تمام پیشگویی‌ها نیز به این موضوع اختصاص ندارند بلکه تعدادی از آن‌ها به انبیاء الهی، شخصیت‌ها و رویدادهای تاریخی اشاره می‌کنند که در گذشته اتفاق افتاده است و ربطی به آخرالزمان ندارند. از جمله این موارد می‌توان به بیش از سیصد بشارت به حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله و اهل بیت ایشان علیهم السلام در عهدین اشاره کرد (تثنیه ۱۸: ۱۸؛ یوحنا ۱۴: ۱۵ و ۲۱: ۱؛ پیدایش ۱۳: ۱۵؛ مزامیر ۱۴۹: ۶).

ب) از حیث منشا شکل‌گیری

برخی از این پیشگویی‌ها، حاصل فهمی است که از آیات و عبارات متون مقدس صورت گرفته است. دلالت برخی از این آیات به پیشگویی‌های مطروحه آشکار است و دلالت برخی دیگر پنهان و در حقیقت استظهار پیشگویی با روش‌های گوناگون و نسبت دادن برخی مفاهیم دلخواه به عبارات متون مقدس است. برخی از جریان‌ها خاص، از این شیوه بهره فراوانی برای اثبات موجودیت خود یا رنگ الهی بخشیدن به فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی‌شان می‌برند که از جمله آن‌ها می‌توان به موضوع آرماگدون اشاره کرد.

ج) از حیث پیشینه

گرچه سابقه برخی از این پیشگویی‌ها به تفسیر مفسران کهن متون مقدس در سده‌های گذشته باز می‌گردد، اما در دو دهه اخیر گمانه زنی‌ها بر زمان تحقق پیشگویی‌های آخرالزمانی رشد و سرعت بیشتری یافته است. پیشگویی‌های آخرالزمانی گرچه در جامعه اسلامی آن گونه که در جامعه یهودی و مسیحی مورد توجه قرار گرفته است، رایج نشده؛ با این حال زمان آن رسیده است که امت اسلامی نیز به این مساله توجهی خاص بنماید.

علت اصلی رشد پیشگویی‌های آخرالزمانی در جامعه مسیحی، نگاه باورمندانه و اعتقادی به این پیشگویی‌ها در پی رشد فرقه‌ها و جریان‌هایی است که حیات آنان به همین پیشگویی‌ها وابسته است. امروزه جریان‌های اوآنجلیسیت مسیحی و پنطیکاستی، بسیار متکی به این پیشگویی‌ها هستند. یکی از موضوعاتی که در عهد جدید توسط این جریان‌ها تحت عنوان یک دکترین مطرح می‌شود، عطایای نه گانه روح (اعمال رسولان: ۲ و اول قرنتیان ۱۲: ۷) است. یکی از عطایای نه گانه روح، عطیه نبوت یا پیشگویی است. این مسیحیان به دو گونه تعمیم

معتقدند. یکی تعمید به آب و دیگری تعمید به روح القدس. آن‌ها عقیده دارند وقتی یک ایماندار مسیحی، حقیقتا ایماندار است که علاوه بر غسل تعمید، ایمان او نیز با بروز ظاهری عطایای روح، مورد تایید قرار گرفته باشد. لذا یک ایماندار برای این که بتواند حقیقتا ایمان خود را به جمعی که در آن حضور دارد اثبات کند، گاه ناگزیر است استفاده از پیشگویی را به عنوان یکی از اصول جاری زندگی خود، مورد توجه قرار دهد. چرا که پولس در نامه خود به مردم قرنتس، بر عطیه پیشگویی تاکید بیشتری می‌کند:

و خواهش دارم که همه شما به زبان‌ها تکلم کنید، لکن بیشتر اینکه نبوت نمایند. زیرا کسی که نبوت کند بهتر است از کسی که به زبان‌ها حرف زند، مگر آن که ترجمه کند تا کلیسا بنا شود. (اول قرنتیان ۱۴: ۵)

اما آن که نبوت می‌کند، مردم را برای بنا و نصیحت و تسلی می‌گوید. (اول قرنتیان ۱۴: ۳)

با توجه به این تاکیدات، پیشگویان عصر جدید در دنیای مسیحیت، نگاهی باورمندانه و از سر اعتقاد به مساله پیشگویی‌های آخرالزمانی دارند. به دلیل همین باورمندی عمیق در بین ایمانداران اوانجلیست است که افرادی نیز از فضای ایجاد شده سوء استفاده کرده و در پی کسب شهرت و مال از این رهگذر می‌کوشند. از این رو این آموزه سبب شده تا در دهه‌های اخیر، فرهنگ خاص و گسترده‌ای به دلیل استقبال مردم از پیشگویی‌ها و نیز ارائه پیشگویی‌های فراوان و عجیب و غریب از سوی مدعیان این عرصه در مسیحیت صورت بگیرد.

د) از حیث کارکرد پیشگویی‌های آخرالزمانی

مسیحیان عصر جدید، به دو گونه از پیشگویی‌ها استفاده می‌کنند:

۱. پیشگویی‌های فردی و غیر مرتبط با ظهور

در این نوع از پیشگویی‌ها فرد نبوت کننده، با روش‌هایی خاص به شرح جزئیاتی از زندگی فرد در زمان حال یا آینده می‌پردازد (آبرامسون، ۲۰۱۲: ۱). اما صرف همین نوع پیشگویی شخصی را هم دلیل فرارسیدن آخرالزمان می‌دانند. چرا که معتقدند مومنان زمان آخر می‌توانند جزئیات زندگی دیگران را پیشگویی کنند.

۲. پیشگویی‌های اجتماعی و رویدادی مربوط به ظهور و بازگشت مجدد مسیح

در این نوع، فرد نبوت کننده تلاش می‌کند تا شرح وقایعی که در جامعه جهانی ممکن است مورد توجه قرار گیرد را از پیش، به عنوان یکی از رویدادهای عصر ظهور بیان کند. این پیش

گویی‌ها گاهی در مانند جنگ‌ها و رویدادهایی است که پیش‌گویی آن برای هر تحلیل‌گر
مطلعی ممکن است، مانند سونامی، حملات نظامی برخی از کشورها، زلزله‌ها، بحران‌های آب و
هوا، قحطی و... .

گاهی نیز در جایگاه بخشیدن یا تحقیر جایگاه شخصیت‌ها و کشورهایی است که امروزه در
عرصه‌های سیاسی، حضور فعال دارند. امروزه پیشگویی‌های نوع دوم بیشتر مورد توجه است و
در خدمت جریان‌های سیاسی خاصی مورد استفاده قرار می‌گیرد. به پیشگویی‌های نوع دوم، از
آنجایی که عمدتاً با محوریت موضوعی اسرائیل انجام می‌شود، اگر پیشگویی‌های اسرائیلی
اطلاق شود، به گزافه نخواهد بود.

پیشگویی‌های مشترک از آخرالزمان

شماری از وقایع آخرالزمان به طور نسبی قابل فهم است لذا نسبت به فرارسیدن پیشگویی -
ای که نسبت به آن‌ها شده، نیز گمانه‌های فراوانی مطرح می‌شود که برخی نیز به قطعیت
می‌رسد. در متون مقدس یهودی، مسیحی و اسلامی به فراوانی، وقایعی مورد اشاره قرار گرفته
که به باور پیروان این ادیان، در آخرالزمان و تا زمان ظهور به طور قطع تحقق می‌یابند. این
پیشگویی‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند. برخی از این پیشگویی‌ها در هر سه دین الهی به
نحو شگفت‌انگیزی مشترک هستند. اما در برخی دیگر از پیشگویی‌ها تفاوت‌های فاحشی
وجود دارد که به عبارات اصلی متون مقدس هر سه دین مراجعه می‌شود، مشخص است
تفاوت مزبور حاصل برداشت‌ها و نظریاتی است که معمولاً افراط‌گرایان یا فرقه‌ها و گروه‌های
خاص استظهار می‌کنند. به عبارت دیگر آنچه در پیشگویی‌های مورد اختلاف به عنوان جنگ
ادیان مورد سوء استفاده برخی جریان‌ها قرار می‌گیرد، جنگ ادیان نیست، بلکه در حقیقت باید
آن را جنگ تفاسیر نامید؛ آن هم تفاسیری که با حقیقت فاصله بسیار دارد و از سوی علمای
قابل اعتماد این هر سه دین الهی به گونه متفاوت و متعادلی تفسیر می‌شوند.

از پیشگویی‌های مشترک آخرالزمانی که در هر سه دین ابراهیمی یهودیت، مسیحیت و
اسلام مورد توجه قرار گرفته است می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: زمان ظهور، ماموریت موعود
آخرالزمان، بلاهای آسمانی آخرالزمان (خشکسالی، بیماری‌ها، زلزله‌ها)، جنگ‌های آخرالزمان،
افزایش خشونت، افزونی دانش، ظهور دجال، گسترش بی‌دینی، حکومت صالحان و... .

در همه این موارد محوریت عصر آخرالزمان، با آمدن مرد یا مردانی پیشگویی شده است که
بشریت را از رویدادهای ناگوار نجات می‌دهند و سرنوشت شیرین و مطلوبی را در پایان دنیا به

ارمغان می‌آورند. همه ادیان ابراهیمی اتفاق نظر دارند که با آمدن این شخص، ملکوت خدا حاکم شده و سنگینی ظلم از دوش بشر برداشته شده و عدل و مهربانی بر جهان حاکم خواهد شد. در اینجا به نمونه‌هایی از پیشگویی‌های مشترک می‌پردازیم:

الف) پیشگویی از زمان ظهور

مهمترین واقعه آخرالزمان، واقعه ظهور است؛ ظهور ماشیح در یهود یا بازگشت مجدد مسیح در مسیحیت یا ظهور مهدی علیه السلام همراه با حضرت مسیح علیه السلام در اسلام. متون مقدس یهودی، مسیحی و اسلامی هر سه بر این موضوع تاکید می‌کنند که زمان دقیق این ظهور را علی‌رغم پیشگویی‌های فراوان نسبت به علائم آن، نمی‌توان تعیین کرد.

هر چند در طول تاریخ گاه و بیگاه یهودیانی بوده‌اند که زمان دقیق آمدن ماشیح را پیشگویی کرده‌اند، اما پیشگویی آنان تحقق نیافته است؛ و قاطبه یهودیان معتقدند زمان دقیق آمدن ماشیح قابل پیشگویی نیست. آنان هنگام ظهور ماشیح را به وقایعی پیوند می‌زنند که زمان قطعی آن مشخص نیست. از جمله این که معتقدند ماشیح زمانی ظهور خواهد کرد که:

همه یهودیان شنبه را گرامی بدانند، بنی اسرائیل همگی در یک روز با هم از گناهان خود توبه کنند، نسل‌های یهود همگی از گناه پاک شوند یا همگی به گناه آلوده شوند، زمانی که همه نسل‌ها امید خود را از دست بدهند، زمانی که فرزندان نسبت به والدین و بزرگترهای خود گستاخ و بی‌ادب شده و احترام آنان را حفظ نکنند، نشانه‌های آخرالزمانی مانند حمله یا جوج و ماجوج اتفاق بیفتد (راکی بریکس، ۲۰۱۵).^۱

در پیشگویی زمان ظهور منجی در مسیحیت نیز در انجیل متی آمده است که حضرت مسیح علیه السلام همراه با حواریون بر کوه زیتون نشسته بود. آن حضرت پس از این که به پیشگویی تعدادی از نشانه‌های آخرالزمان پرداخت، برای حواریون از زمان وقوع آن سوال ایجاد شد:

و چون او بر کوه زیتون، مقابل هیکل نشسته بود، بطرس و یعقوب و یوحنا و اندریاس سرّاً از وی پرسیدند (مَرْفُوس ۱۳: ۳) ما را خبر بده که این امور کی واقع می‌شود و علامت نزدیک شدن این امور چیست؟ (همان: ۴) آن‌گاه عیسی در جواب ایشان سخن آغاز کرد که زنهار کسی شما را گمراه نکند! (همان: ۵) زیرا که بسیاری به نام من آمده، خواهند گفت که،

1 . Mashiach: The Messiah, Mechon Mamre. (2016). Mechon-mamre.org. Retrieved 14 May 2016, from <http://www.mechon-mamre.org/jewfaq/mashiach.htm>

من هستم و بسیاری را گمراه خواهند نمود. (همان: ۶) اما چون جنگ‌ها و اخبار جنگ‌ها را بشنوید، مضطرب مشوید زیرا که وقوع این حوادث ضروری است لیکن انتها هنوز نیست. (همان: ۷) زیرا که امتی بر امتی و مملکتی بر مملکتی خواهند برخاست و زلزله‌ها در جای‌ها حادث خواهد شد و قحطی‌ها و اغتشاش‌ها پدید می‌آید؛ و این‌ها ابتدای دردهای زه می‌باشد... (همان: ۸) ولی از آن روز و ساعت غیر از پدر هیچ‌کس اطلاع ندارد، نه فرشتگان در آسمان و نه پسر هم (همان: ۳۲). پس بر حذر و بیدار شده، دعا کنید زیرا نمی‌دانید که آن وقت کی می‌شود (همان: ۳۳). مثل کسی که عازم سفر شده، خانه خود را واگذارد و خادمان خود را قدرت داده، هر یکی را به شغلی خاص مقرر نماید و دربان را امر فرماید که بیدار بماند (همان: ۳۴). پس بیدار باشید زیرا نمی‌دانید که در چه وقت صاحب خانه می‌آید، در شام یا نصف شب یا بانگ خروس یا صبح (همان: ۳۵). مبادا ناگهان آمده شما را خفته یابد (همان: ۳۶). اما آنچه به شما می‌گویم، به همه می‌گویم، بیدار باشید! (همان: ۳۷).

در انجیل لوقا هم بر نامعلوم بودن زمان دقیق واقعه ظهور، علی‌رغم پیشگویی‌های فراوانی که نسبت به وقایع اطراف و نشانه‌های مرتبط با آن می‌شود، تاکید شده است:

کمرهای خود را بسته، چراغهای خود را افروخته بدارید (لوقا ۱۲: ۳۵) و شما مانند کسانی باشید که انتظار آقای خود را می‌کشند که چه وقت از عروسی مراجعت کند تا هر وقت آید و در را بکوبد، بی‌درنگ برای او بازکنند. (همان: ۳۶) خوشبحال آن غلامان که آقای ایشان چون آید، ایشان را بیدار یابد. هر آینه به شما می‌گویم که کمر خود را بسته، ایشان را خواهد نشانید و پیش آمده، ایشان را خدمت خواهد کرد. (همان: ۳۷) و اگر در پاس دوّم یا سوّم از شب بیاید و ایشان را چنین یابد، خوشبحال آن غلامان. (همان: ۳۸) اما این را بدانید که اگر صاحبخانه می‌دانست که دزد در چه ساعت می‌آید، بیدار می‌ماند و نمی‌گذاشت که به خانه‌اش نقب زنند. (همان: ۳۹) پس شما نیز مستعد باشید، زیرا در ساعتی که گمان نمی‌برید پسرانسان می‌آید (همان: ۴۰).

در اسلام نیز مانند مسیحیت تنها نشانه‌های ظهور ذکر شده و نه تنها نسبت به زمان دقیق ظهور اطلاعاتی داده نشده است بلکه مسلمانان از پیشگویی دقیق زمان ظهور نیز نهی شده‌اند و کسانی که به این امر مبادرت ورزند مستوجب تکذیب و مجازاتند. (صدوق، ۱۴۰۵: ۴۸۴؛ طوسی، ۱۴۱۱: ۲۹۱ و ۴۲۶؛ کلینی، ۱۳۸۸: ج ۱، ۳۶۸)

به عنوان نمونه سه روایت را در این باره ذکر می‌کنیم:

الإمام الباقر عليه السلام - وقد سأله الفضيل: هل لهذا الأمر وقت؟ - كَذَبَ الْوَقَاتُونَ، كَذَبَ الْوَقَاتُونَ، كَذَبَ الْوَقَاتُونَ؛

امام باقر علیه السلام - در پاسخ به این پرسش فضیله که آیا زمان ظهور تعیین شده است؟ - فرمود: وقت گذاران دروغ می‌گویند، وقت گذاران دروغ می‌گویند، وقت گذاران دروغ می‌گویند. (کلینی، ۱۳۸۸: ج ۱، ۳۶۸)

الإمام الصادق علیه السلام: كَذَبَ الْمُؤَقَّتُونَ، مَا وَقَّتْنَا فِيهَا مَضَى، وَلَا نُوقِّتُ فِيهَا يُسْتَقْبَلُ؛ امام صادق علیه السلام فرمود: وقت گذاران دروغ می‌گویند. ما در گذشته، وقت [ظهور] را تعیین نکرده‌ایم و در آینده نیز تعیین نمی‌کنیم. (طوسی، ۱۴۱۱: ۴۲۶)^۱

عنه علیه السلام: مَنْ وَقَّتْ لَكَ مِنَ النَّاسِ شَيْئًا فَلَا تَهَابَنَّ أَنْ تُكَذِّبَهُ، فَلَسْنَا نُوقِّتُ لِأَحَدٍ وَقَّتْنَا؛ امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس برای تو وقت تعیین کرد، بی‌محابا آن را دروغ شمار؛ زیرا ما برای هیچ کس هیچ وقتی تعیین نمی‌کنیم. (همو)

آنچه در این موضوع جالب توجه است این است که مشترکا هم در یهودیت، هم در مسیحیت و هم در اسلام این باور وجود دارد که حتی منجی موعود نیز از زمان ظهور خود بی اطلاع است. در فصل سیزدهم انجیل مرقس آمده است:

ولی از آن روز و ساعت غیر از پدر هیچ کس اطلاع ندارد، نه فرشتگان در آسمان و نه پسر هم. (مرقس ۱۳: ۳۲) پس برحذر و بیدار شده، دعا کنید زیرا نمی‌دانید که آن وقت کی می‌شود (مرقس ۱۳: ۳۳).

در تفاسیر قرآن کریم ذیل آیه هشتم سوره مدثر، مجموعه روایاتی وجود دارد که همین مطلب را مورد تایید و تاکید قرار می‌دهد. به عنوان مثال امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

إِنَّ مِنَّا إِمَامًا مُسْتَتِرًا فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ إِظْهَارَ أَمْرِهِ نَكَتَ فِي قَلْبِهِ فَقَامَ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ؛ بدرستی که برای ما امامی «مستتر» و پنهان است پس هرگاه خداوند عزوجل ظهور او را اراده فرمود، آن را در قلب او بیفکند، پس او ظهور نموده و به امر خداوند عزوجل قیام می‌کند (کلینی، ۱۳۸۸: ج ۱، ۳۴۳؛ نعمانی، ۱۳۹۷: ۱۸۷).

از این روایات مشخص می‌شود که منجی موعود خود از پیش، از زمان دقیق ظهور اطلاع ندارد.

ب) پیشگویی از ماموریت موعود آخر الزمان

یهودیت، مسیحیت و اسلام، همگی معتقدند از ماموریت موعود جهانی اطلاع دارند. چرا که این ماموریت در متون مقدس آنان ذکر شده است. ماموریت این موعود برپایی صلح و عدالت و

۱. نیز رک: مجلسی، ج ۵۲، ص ۱۰۳؛ کورانی، ج ۳، ص ۳۷۷.

ایجاد حکومت صالحان و در مقابل، مبارزه با ظلم و ستمگری است.

عهد عتیق به عنوان یکی از متون مقدس مورد قبول یهودیان و مسیحیان به آمدن چنین موعودی بارها تصریح می‌کند. به عنوان مثال در اشعیا آمده است:

و نهالی از تنه یسوی بیرون آمده، شاخه‌ای از ریشه‌هایش خواهد شکفت. (اشعیا ۱۱: ۱) و روح خداوند بر او قرار خواهد گرفت. (همان: ۲) مسکینان را به عدالت داوری خواهد کرد و به جهت مظلومان زمین براستی حکم خواهد نمود. و جهان را به عصای دهان خویش زده، شیریان را به نفخه لب‌های خود خواهد کُشت. (همان: ۴) و کمر بند کمرش عدالت خواهد بود و کمر بند میانش امانت. (همان: ۵) و گرگ با بره سکونت خواهد داشت و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید و گوساله و شیر و پرواری با هم، و طفل کوچک آن‌ها را خواهد راند. (همان: ۶) و گاو با خرس خواهد چرید و بچه‌های آن‌ها با هم خواهند خوابید و شیر مثل گاو گاه خواهد خورد. (همان: ۷) و طفل شیرخواره بر سوراخ مار بازی خواهد کرد و طفل از شیر باز داشته شده دست خود را بر خانه افعی خواهد گذاشت. (همان: ۸) و در تمامی کوه مقدس من ضرر و فساد نمی‌خواهند کرد، زیرا که جهان از معرفت خداوند پر خواهد بود مثل آب‌هایی که دریا را می‌پوشاند. (همان: ۹)

اشعیای نبی در عبارات دیگری آورده است:

اینک بنده من که او را دستگیری نمودم و برگزیده من که جانم از او خشنود است، من روح خود را بر او می‌نهم تا انصاف را برای امت‌ها صادر سازد. (اشعیا ۴۲: ۱) او فریاد نخواهد زد و آواز خود را بلند نخواهد نمود و آن را در کوچه‌ها نخواهد شنواید. (همان: ۲) نی‌خرد شده را نخواهد شکست و قتیله ضعیف را خاموش نخواهد ساخت تا عدالت را به راستی صادر گرداند. (همان: ۳) او ضعیف نخواهد گردید و منکسر نخواهد شد تا انصاف را بر زمین قرار دهد و جزیره‌ها منتظر شریعت او باشند. (همان: ۴) من که یهوه هستم تو را به عدالت خوانده‌ام و دست تو را گرفته، تو را نگاه خواهم داشت و تو را عهد قوم و نور امت‌ها خواهم گردانید. (همان: ۶) تا چشمان کوران را بگشایی و اسیران را از زندان و نشینندگان در ظلمت را از محبس بیرون آوری... (همان: ۷).

در عبارت دیگری در مزامیر داود عليه السلام که در فرهنگ اسلامی به زیور مشهور است، آمده:

به سبب شیریان خویشتن را مشوش مساز و بر فتنه انگیزان حسد مبر. (مزامیر ۳۷: ۱) زیرا که مثل علف به زودی بریده می‌شوند و مثل علف سبز پژمرده خواهند شد. (همان: ۲) بر خداوند توکل نما و نیکویی بکن. در زمین ساکن باش و از امانت پرورده شو. (همان: ۳) و در خداوند تمتع ببر، پس مسألت دل تو را به تو خواهد داد. (همان: ۴) طریق خود را به خداوند بسپار و بروی توکل کن که آن را انجام خواهد داد. ... (همان: ۵) زیرا که شیریان منقطع خواهند شد. و اما منتظران خداوند وارث زمین خواهند بود... (همان: ۹) نعمت

اندک یک مرد صالح بهتر است، از اندوخته‌های شریران کثیر. (همان: ۱۶) زیرا که بازوهای شریران، شکسته خواهد شد. و اما صالحان را خداوند تأیید می‌کند. (همان: ۱۷) خداوند روزهای کاملان را می‌داند و میراث ایشان خواهد بود تا ابدالآباد... (همان: ۱۸) شریر قرض می‌گیرد و وفا نمی‌کند و اما صالح رحیم و بخشنده است. (همان: ۲۱) زیرا آنانی که از وی برکت یابند وارث زمین گردند. و اما آنانی که ملعون وی اند، منقطع خواهند شد... (همان: ۲۲) تمامی روز رؤوف است و قرض دهنده، و ذریت او مبارک خواهند بود. (همان: ۲۶) از بدی برکنار شو و نیکویی بکن. پس ساکن خواهی بود تا ابدالآباد. (همان: ۲۷) زیرا خداوند انصاف را دوست می‌دارد و مقدّسان خود را ترک نخواهد فرمود. ایشان محفوظ خواهند بود تا ابدالآباد. و اما نسل شریر منقطع خواهد شد. (همان: ۲۸) صالحان وارث زمین خواهند بود و در آن تا به ابد سکونت خواهند نمود. (همان: ۲۹) دهان صالح حکمت را بیان می‌کند و زبان او انصاف را ذکر می‌نماید. (همان: ۳۰) شریعت خدای وی در دل اوست. پس قدم‌هایش نخواهد لغزید. (همان: ۳۱) شریر برای صالح کمین می‌کند و قصد قتل وی می‌دارد. (همان: ۳۲) خداوند او را در دستش ترک نخواهد کرد و چون به داوری آید بروی فتوا نخواهد داد. (همان: ۳۳) منتظر خداوند باش و طریق او را نگاه دار تا تو را به وراثت زمین برافرازد. چون شریران منقطع شوند آن را خواهی دید. (همان: ۳۴) شریر را دیدم که ظلم پیشه بود و مثل درخت بومی سبز خود را به هر سو می‌کشید. (همان: ۳۵) اما گذشت و اینک نیست گردید و او را جستجو کردم و یافت نشد. (همان: ۳۶) مرد کامل را ملاحظه کن و مرد راست را ببین زیرا که عاقبت آن مرد سلامتی است. (همان: ۳۷) اما خطاکاران جمیعاً هلاک خواهند گردید و عاقبت شریران منقطع خواهد شد. (همان: ۳۸) و نجات صالحان از خداوند است و در وقت تنگی او قلعه ایشان خواهد بود. (همان: ۳۹) و خداوند ایشان را اعانت کرده، نجات خواهد داد. ایشان را از شریران خلاص کرده، خواهد رهانید زیرا بر او توکل دارند. (همان: ۴۰).

تعبیر بلندی که در وصف پیروزی صالحان به عنوان وارثان زمین در عبارات فوق در مزمور ۳۷ قرار دارد، در قرآن کریم نیز مورد اشاره قرار گرفته است:

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (انبیاء: ۱۰۵)
در «زبور» بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: بندگان شایسته‌ام وارث (حکومت) زمین خواهند شد!

بنا بر این در هر سه دین الهی یهودیت، مسیحیت و اسلام این پیشگویی مورد تأکید قرار می‌گیرد که منجی موعود در پی برپایی حکومت صالحان در زمین است و در آخرالزمان، صالحان وارثان زمین خواهند بود.

عبارات از این دست در عهد عتیق به فراوانی آمده است که با جزئیات بسیاری به شرح مبسوط عدالتی که منجی موعود در پی برقراری آن است و انواع ظلم و ستمی که از زمین برمی‌چیند، می‌پردازد (اشعیا ۶۵؛ مزامیر ۷۲؛ حجی ۲؛ زکریا ۱۴ و ...).

ج) پیشگویی از افزایش بلاهای آسمانی در آخرالزمان

یکی از پیشگویی‌های آخرالزمانی مورد اتفاق در یهودیت، مسیحیت و اسلام، افزایش بلاهای آسمانی است: مانند زلزله، قحطی، وبا، شورش دریا (سونامی)، باد سموم، یرقان، ملخ و کرم، بیماری‌های عجیب و
در عهدین آمده است:

زیرا که امتی بر امتی و مملکتی بر مملکتی خواهند برخاست و زلزله‌ها در جای‌ها حادث خواهد شد و قحطی‌ها و اغتشاش‌ها پدید می‌آید؛ و این‌ها ابتدای دردهای زه می‌باشد.
(مرقس ۱۳: ۸)^۱

آیات از این دست در عهد عتیق هم متعدد آمده است:

یهوه صبايوت چنین گفت: اینک بلا از امت به امت سرایت می‌کند و باد شدید عظیمی از کران‌های زمین برانگیخته خواهد شد. (ارمیا ۲۵: ۳۲)^۲

در روایات اسلامی نیز از نشانه‌های آخرالزمان به فرود آمدن بلاهای مختلف به دلیل گسترش یافتن ظلم و گناهان بشر اشاره شده است که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد:

باران و سیل‌های ویرانگر (طبرسی، ۱۴۱۷: ۴۲۸؛ کاظمی، ۱۴۲۸: ۱۲۵؛ مفید، بی‌تا: ج ۲، ۳۷۷)، زلزله (مسعودی، ۱۳۸۴: ۱۴۳ و ۲۲۷ و ۲۳۰؛ عاملی، ۱۴۲۴: ج ۲، ۴۳۱)، فرورفتن زمین (قندوزی، ۱۴۱۶: ۴۲۷)، از بین رفتن چهارپایان اهلی، متوقف شدن بارش باران، بلاهای ناشناخته (کلینی، ۱۳۸۸: ج ۲، ۲۸۱)، افزایش قیمت‌ها، کوتاه شدن عمرها و مرگ‌های زیاد (نعمانی، ۱۳۹۷: ۲۸۳، ح ۵۴)، مرگ‌های ناگهانی (مجلسی، ۱۴۰۳: ج ۹۳، ۳۰۴)، طاعون و بیماری‌ها (نعمانی، ۱۳۹۷: ۱۸۵؛ مفید، بی‌تا: ج ۳، ۳۷۲؛ طوسی، ۱۴۱۱: ۲۶۷)، ورشکستگی‌های اقتصادی، میوه‌های ناسالم، روده‌های خشک، طوفان‌های زرد و سرخ، طوفان‌های شن، خشک‌سالی، آتش، حمله ملخ‌ها، گسترش ترس و

۱. و نیز رک: متی ۲۴: ۷، ۲۴: ۲۹، لوقا ۲۱: ۲۵ و ۲۶، اول تسالونیکیان ۵: ۳، مکاشفه ۶: ۴ و ...

۲. و نیز رک: حجی ۲: ۲۲ و زکریا ۱۴: ۱۳، اشعیا ۱۴: ۳۰، حزقیال ۵: ۱۶، دوم تواریخ ۶: ۲۸ و ...

پیشگویی‌های مورد اختلاف

با توجه به آنچه در پیشگویی‌های مشترک یهودیت، مسیحیت و اسلام گفته شد، مشخص شد که حقیقت این پیشگویی‌ها در یک سوی الهی بوده و همگی در پیشگویی‌های خود بر تحقق عدالت و وراثت زمین برای صالحان در آخرالزمان تاکید می‌کنند. اما امروزه با گسترش فناوری‌های ارتباطی و در پیچاپیچ ترفندهای پیچیده رسانه‌ای، این همانی‌هایی در کشف و تطبیق مصادیق پیشگویی‌ها صورت می‌گیرد که حقیقت را برای مخاطبان به گونه‌ای متفاوت جلوه می‌دهد. پیشگویی‌های آخرالزمانی از سوی پیامبران و اولیای الهی در حمایت از مظلومین و مقابله با ظالمان صورت گرفته اما امروزه جریان‌هایی هستند که کارکرد این پیشگویی‌ها را در راستای حمایت از ظالمین و مقابله با مظلومان تغییر داده‌اند. در اینجا به یکی از مهمترین این پیشگویی‌ها که به نبرد جهانی آرماگدون مشهور است می‌پردازیم:

الف) پیشگویی نبرد جهانی آخرالزمانی

تردید وجود ندارد و همه ادیان ابراهیمی اتفاق نظر دارند که در آخرالزمان برای به ثمر نشستن حکومت جهانی، ظالمان مخالفت خواهند کرد. انبیای کذب در کمک به ظالمان تلاش می‌کنند و دجال و شیطان در جبهه باطل علیه حق شمشیر خواهند کشید. آنچه در این عرصه جای خود را به جنگ آخرالزمان داده است، جنگ تفاسیر است. شخصیت‌های حامی نظام سلطه که شامل هزاران کشیش و خاخام و حتی برخی از سخنرانان مسلمان و رهبران بسیاری از فرقه‌ها می‌شود، موضوعی را تحت عنوان نبرد جهانی آرماگدون مطرح می‌کنند.

آرماگدون^۲ یا کوه مجیدو^۳ به محلی گفته می‌شود که در ۹۰ کیلومتری اورشلیم و ۳۱ کیلومتری جنوب غربی شهر کنونی حیفا در فلسطین اشغالی واقع شده است. جریان سلطه معاصر به پیشگویی و ایجاد زمینه برای باورپذیری عناصر داستانی با عنوان نبرد جهانی آرماگدون در این منطقه می‌پردازد. بر اساس این داستان، در این منطقه جنگی جهانی در می‌گیرد که در یک سوی آن نیروهای خیر شامل اسرائیل و کشورهای حامی وی مانند آمریکا

۱. جهت بررسی بیشتر این روایات به کتاب‌های الملاحم و الفتن مراجعه کنید.

2. Armageddon
3. Magiddo

قرار دارند و در سوی دیگر دشمنان اسرائیل شامل ایران، مسلمانان و بسیاری دیگر از اقوام و کشورهای که نامشان در کتاب مقدس ذکر شده است. این جریان که در نوع پیشرفته آن با مهدی هراسی، تلاش می‌کند ضد مسیح و دجال را در پروژه آرماگدون، العیاذبالله مهدی موعود عجل الله فرجه معرفی نماید. آنان در قالب فیلم‌های هالیوودی، سخنرانی و برنامه‌های رسانه‌ای متعدد این گونه القا می‌کنند که در نبرد جهانی آرماگدون، ضد مسیح کشته شده، شیطان به بند کشیده می‌شود و در نهایت هزاره خوشبختی برای این جریان خاص آغاز می‌گردد و بیشتر مردم دنیا نابود می‌شوند. آنان در چهره‌ای غیر واقعی از اسلام، مهدی موعود عجل الله فرجه را چهره‌ای خون‌ریز معرفی می‌کنند که تلاش می‌کند تمام یهودیان و مسیحیان را از بین ببرد.

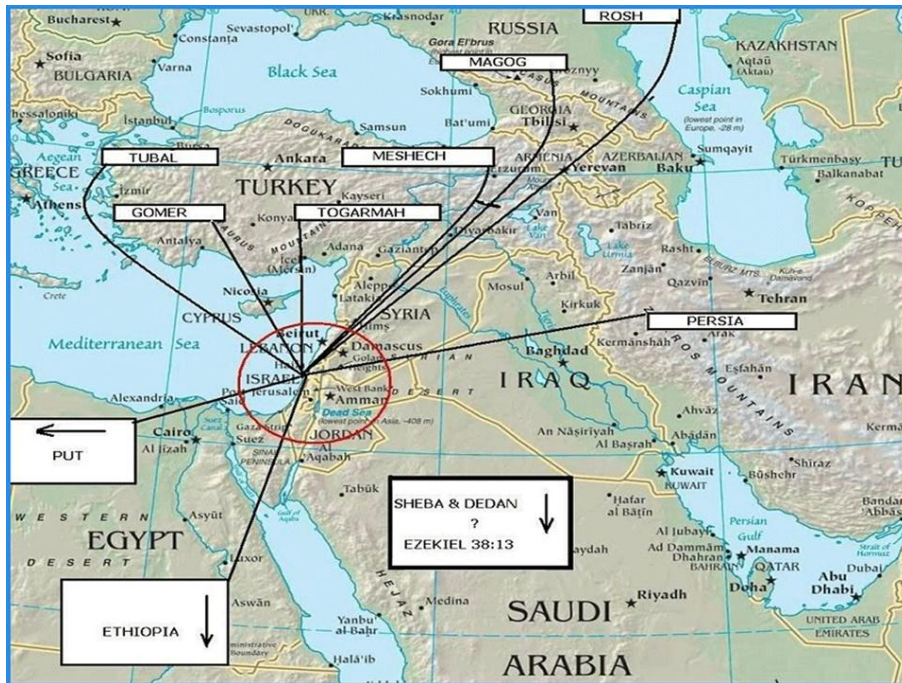
نبرد آرماگدون در هیچ یک از منابع مقدس اسلامی مورد اشاره قرار نگرفته است. آنچه از چهره موعود جهانی در روایات اسلامی شرح داده شده است، این است که وی شخصیتی رحمانی دارد که پیامبرانی الهی همچون حضرت مسیح عجل الله فرجه نیز او را یاری و همراهی می‌کنند. از حیث جریان‌شناسی، پیشگویی آرماگدون، که آن را پیشگویی آخرالزمانی اسرائیلی می‌نامیم، توسط جریان‌های فاندمنتالیست^۱ و بنیادگرای مسیحی از جمله پروتستان‌تیسیم و میوه‌های آن که شامل مسیحیان اوانجلیکال و نیز پنطیکاستال و... می‌شود، مطرح و مورد تبلیغ و تبشیر قرار می‌گیرد.

در فصل ۳۸، سفر حزقیال عباراتی آمده است که این جریانات مسیحی بنیادگرا به محوریت آن پیشگویی‌هایی را نسبت به آخرالزمان با ادبیاتی مکاشفه‌ای به شرح زیر استظهار می‌کنند:

 در آخرالزمان کشور اسرائیل از مرزهای شمالی خود از جانب روسیه (حزقیال ۳۸: ۲) و قفقاز مورد حمله قرار می‌گیرد. اسرائیل نه تنها از شمال بلکه از شرق (ایران)، جنوب (اتیوپی) و غرب (لیبی) خود نیز هدف حملاتی است.

در نقشه‌هایی که در این زمینه منتشر می‌کنند، بر اساس عبارات کتاب مقدس، اسرائیل از سوی روش، ماشک، ماگوگ، توبال، جومر، توجرمه، پرشیا، فوت و کوش، که در حقیقت برخی از این نام‌ها، نام تعدادی از فرزندان و نسل‌های حضرت نوح عجل الله فرجه و محل سکونت‌شان است، تهدید می‌شود.

۱. جریان‌های فاندمنتالیست (Fundamentalists) به جریان‌های مسیحی ای گفته می‌شود که بعد از جنگ جهانی دوم سربرآوردند و سعی وافری در ایجاد وحدت بین یهودیت و مسیحیت دارند. این جریان با مبانی خاصی شناخته می‌شود و به مسیحیت صهیونیسم مشهورند.

نقشه حمله اقوام مختلف به اسرائیل در جنگ آرمادون

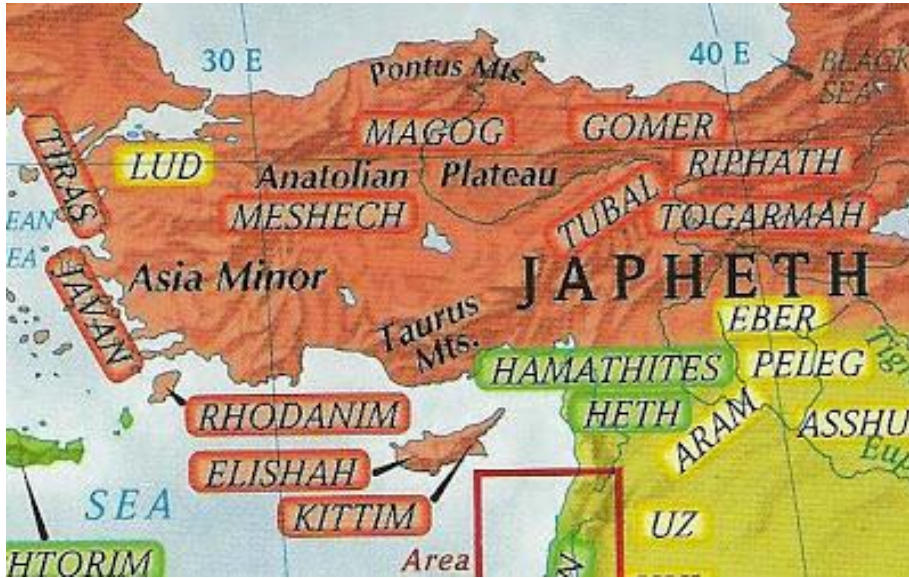
این پیشگویی‌ها و تفسیرهای خودساخته‌ای که از عبارات کتاب مقدس توسط جریان اسرائیلی صورت می‌گیرد، توسط دیگر پیروان ادیان ابراهیمی شدیداً مورد تکذیب قرار می‌گیرد. به عنوان مثال جریان مزبور به استناد پیشگویی فصل سی و هشتم کتاب حزقیال معتقد است اسرائیل در پیشگویی‌های آخرالزمانی از سوی مسکو مورد حمله قرار خواهد گرفت چرا که در این آیات آمده است:

ای پسر انسان نظر خود را بر جوج که از زمین ماجوج و رئیس رُوش و ماشک و توبال است بدار و براو نبوت نما (حزقیال ۳۸: ۲) و بگو خداوند بیهوه چنین می‌فرماید: اینک من‌ای جوج رئیس رُوش و ماشک و توبال به ضد تو هشتم (حزقیال ۳۸: ۳).

این تفسیر خود ساخته (Easton, 1897) در حالی است که به اتفاق محققین منظور از ماشک، مسکو در روسیه نیست. کلمه عبری ماشک^۱ ارتباطی با مسکو ندارد. بلکه به منطقه ای در ترکیه یا آسیای صغیر گفته می‌شود که فاصله‌ای طولانی از مسکو دارد. اطلس‌های علمی کتاب مقدس، ماشک را در نقشه‌هایی که منتشر می‌کنند، در بخشی از ترکیه علامت گذاری

1. Meshech

می‌کنند. به عنوان مثال می‌توان به منابع زیر اشاره کرد: *اطلس کتاب مقدس آکسفورد*، ^۱ هولمن، *اطلس تصویری زاندروان*، ^۳ *دائرة المعارف کاتولیک* و...^۴

علامت گذاری ماشک (Meshech) روی نقشه در ترکیه در اطلس هولمن

ب) اسلام و پیشگویی جنگ آخرالزمان

جنگ آخرالزمانی ای که در منابع اسلامی پیشگویی شده است، به نبرد قرقیسیا مشهور است. درباره نبرد قرقیسیا جزئیات بسیاری در روایات اسلامی آمده است، از زمان جنگ گرفته تا مکان جنگ در قرقیسیا؛ نام منطقه‌ای در شمال سوریه امروزی در شرق دیر الزور (کلینی، ۱۳۶۴: ۴۵۱)، علائم جنگ (مجلسی، ۱۴۰۳: ج ۳۳، ۲۳۷)، ماهیت طرفین جنگ که بین دو گروه شرافت‌مندی (الساده، ۱۳۸۳: ۱۲۹)، تا اهداف جنگ که بر سر گنج‌هایی است که در منطقه درگیری آن صورت می‌گیرد (ابن طاووس، ۱۳۶۸: ۵۸؛ متقی هندی، ۱۴۰۱: ۱۱۱۱) و نیز کیفیت و کشتارهایی که در آن صورت می‌گیرد و این که مرغان آسمان از اجساد ستمگرانی که کشته شده‌اند، می‌خورند (کورانی، ۱۳۷۵: ۱۳۰). در روایات اهل سنت نیز جنگ قرقیسیا یکی از جنگ‌های مهم و سرنوشت‌ساز در آخرالزمان ذکر شده و بخشی از اوصاف نبرد قرقیسیا در منابع

1. (Oxford Bible Atlas)
2. (The Holman Bible Atlas)
3. (Zondervan Illustrated Bible Dictionary)
4. (Catholic Encyclopedia)

روایی اهل سنت آمده است (ابن حماد، ۱۴۲۳: ۱۹۵ و ۲۰۸).

در بیش از دو هزار روایتی که در منابع اسلامی در موضوع مهدویت آمده است، در نبردهای آخرالزمانی، جنگ قرقیسیا بین نیروهای شر و نیروهای شرمورد توجه قرار گرفته که در نتیجه آن، یک سوی این جنگ با فرماندهی سفیانی پیروز می‌شود و سپس در واقعه ظهور، حضرت مهدی علیه السلام همراه با حضرت مسیح علیه السلام در نبردی دیگر که بین نیروهای خیر و نیروهای شر اتفاق می‌افتد، بر سفیانی پیروز می‌شوند (نعمانی، ۱۳۹۷: ۳۹۲). بنابراین در نبردهایی که در متون مقدس اسلامی ذکر شده است، نام یا مفهومی با عنوان آرماگدون وجود ندارد. آنچه از جنگ آرماگدون در تفسیرهای جریان‌های مسیحی امروزه مطرح می‌شود، چیزی جز تفسیرهای خودساخته‌ای نیست که در خدمت جریان سلطه قرار دارد و با سایر تفاسیر یهودیت، مسیحیت و اسلام در تعارض است.

نتیجه‌گیری

پیشگویی‌های آخرالزمان و عصر ظهور، با توجه به دلالت، منشا شکل‌گیری، پیشینه و کارکرد، اقسام گوناگونی دارد که در این میان، بسیاری از پیشگویی‌ها در هر سه دین الهی یهودیت، مسیحیت و اسلام، مشابه و مشترک است. اما جریان‌های افراطی در مسیحیت با توجه به برداشت‌های خودساخته از پیشگویی و بشارت‌های مشترک ادیان الهی، رویدادهای جاری در دوره معاصر را به گونه‌ای تفسیر می‌کنند که در خدمت اهداف استعمارگرانه قرار می‌گیرد. یکی از نظریات مطرح شده در این زمینه، نبرد جهانی آرماگدون و جایگاه برخی از کشورها در این نبرد به عنوان نیروهای شر است. این نظریه هم با تفاسیر کلاسیک یهودیت، مسیحیت و اسلام در تعارض است و هم در پیشگویی‌های نبردهای عصر ظهور در متون مقدس اسلامی، نام یا مفهومی با عنوان آرماگدون نیامده است.

منابع

- تهرانی، شیخ آقا بزرگ، *الذریعة*، دار الاضواء، بیروت، لبنان، چاپ سوم، ۱۴۰۳ ق.
- حسینی، سید جعفر، «*المهدی فی احادیث الرسول بطرق أهل السنة*»، مجلة رسالة الثقلین، السنة الثالثة، شوال - ذو الحجة، ۱۴۱۵ هـ / ۱۹۹۵ م.
- الساده، مجتبی، *شش ماه پایانی*، ترجمه محمود مطهری نیا. تهران: موعود عصر، ۱۳۸۳.
- سبحانی تبریزی، جعفر، *منشور عقاید امامیه*، موسسه امام صادق علیه السلام، قم، چاپ ششم، ۱۳۸۹.
- سید بن طاووس، علی بن موسی، *الملاحم والفتن یا التشریف بالمتن فی التعریف بالفتن*، نجف، ۱۳۶۸ ق / ۱۹۴۸ م.
- سید قطب، *فی ظلال القرآن*، دارالشروق، بیروت، چاپ هفدهم، ۱۴۱۲ ق.
- صافی گلپایگانی، لطف الله، *منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر علیه السلام*، قم: موسسه السیده المعصومه علیها السلام، ۱۴۱۹ ق.
- صدوق، شیخ ابی جعفر، *کمال الدین وتمام النعمه*، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۰۵ ق.
- طباطبایی، سید محمد حسین، *المیزان فی تفسیر القرآن*، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، بی تا.
- طبرسی، امین الاسلام شیخ ابوعلی فضل بن حسن، *إعلام الوری باعلام الهدی*، قم: مؤسسه آل البيت لإحياء التراث، ۱۴۱۷.
- طوسی، شیخ محمد بن حسن، *الغیبة*، قم: مؤسسه المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۱ ق.
- عاملی، جعفر مرتضی، *بیان الائمة علیهم السلام وخطبة البیان فی المیزان*، المركز الاسلامی للدراسات، بیروت، لبنان، ۱۴۲۴.
- قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، *ینابیع المودة لندوی القریبی*، محقق: حسینی، علی بن جمال اشرف، منظمة الاوقاف و الشؤون الخیریه، دار الأسوة للطباعة و النشر، قم ایران، ۱۴۱۶.
- کاظمی، مصطفی بن ابراهیم، *بشارة الاسلام فی علامات المهدی علیه السلام*، محقق: حسن، نزار، موسسه البلاغ، بیروت، لبنان، ۱۴۲۸.
- کلینی، محمد بن یعقوب، *الروضة من الکافی*، ترجمه رسولى محلاتی، اسلامیه، تهران،

- چاپ: اول، ۱۳۶۴ ش.
- کلینی، محمد بن یعقوب، *اصول الکافی*، چاپ دوم، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۸ ق.
- کورانی، علی، *عصر ظهور*، ترجمه عباس جلالی. تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵.
- متقی هندی، علی بن حسام‌الدین، *البرهان فی علامات مهدی آخر الزمان*، محقق: علی اکبر غفاری، قم، انتشارات خیام، ۱۴۰۱ ق.
- مجلسی، محمد باقر، *بحار الأنوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار*، بیروت، دار الاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
- مسعودی، علی بن حسین، *اثبات الوصیه للامام علی بن ابی طالب*، انصاریان، قم - ایران؛ چاپ: سوم، ۱۳۸۴ / ۱۴۲۶.
- مفید، محمد بن محمد، *الإرشاد فی معرفه حجج الله علی العباد*، مترجم: رسولی محلاتی، هاشم، اسلامیة، تهران، ایران، بی تا.
- مهری، محمدجواد، *نشانه‌های شگفت‌آور آخر الزمان*، آیین دانش، قم - ایران، چاپ اول، ۱۳۸۴ ش.
- نعمانی، محمد بن ابراهیم، *الغیبه*، مکتبه الصدوق، طهران، ۱۳۹۷.
- نعیم بن حماد، شوری مجدی بن منصور، *الفتن*، دار الکتب العلمیه، منشورات محمد علی بیضون، بیروت - لبنان، ۱۴۲۳ ق.
- Abramson, Dr. Bob. (2012) Gifts of the Spirit 04-Three Vocal-Utterance Gifts-Prophec. Retrieved January 18, 2015, from www.mentoringministry.com/system/wp-content/uploads/2012/12/Gifts-of-the-Spirit-04-Three-Vocal-Utterance-Gifts-Prophec....pdf,p1.
- apocalypse. (n.d.). Online Etymology Dictionary. Retrieved December 29, 2016 from Dictionary.com website <http://www.dictionary.com/browse/apocalypse>
- Easton, Illustrated Bible Dictionary, Cosimo Classics (1897) <meshech.
- Meshech. (2016). Amazingbibletimeline.com. Retrieved 12 May 2016, from: <http://amazingbibletimeline.com/blog/meshech/>
- Modern Jewish Beliefs Concerning the Coming Messiah . (2016). Ldolphin.org. Retrieved 14 May 2016, from <http://www.ldolphin.org/messiah.html>.
- Oxford English Dictionary, A, Oxford University Press; 7 edition (November 1, 2013)
- Rabbi Tully Bryks. (2015) Ask the Rabbi: What Will Happen when the Moshiach Comes? - Israel News. Retrieved December 30, 2016, from <https://www.breakingisraelnews.com/46695/rabbi-tully-bryks-what-will-happen-moshiach-comes->

opinion/#MfgAspUZVDhOCwxb#fIQzgCaxizMjhsUt.97

- Tracey R Rich. (2011) Judaism 101: Olam Ha-Ba: The Afterlife. Retrieved December 29,2016,from <http://www.jewfaq.org/olamhaba.htm>
- Wayne,H. (2003). Carts of Bible prophecy. Zondervan: House & Price Randall,pp. 17,101.

